

Egyházi Kulturális Javak Pápai Bizottsága

Az egyház és a szerzetescsaládok kulturális öröksége

Prot. szám 275/92/12
1994. április 10.

Fordította: P. Nagy Ferenc SJ

Budapest, 2011, OKGyK
Az angol fordítással egybevetette: Broczky István

A mű eredeti címe:

The Cultural Heritage of the Church and Religious Families

The Pontifical Commission
for the Cultural Heritage of the Church

Rome
April 10, 1994.

Tisztelendő Generális Anya!
Tisztelendő Generális Atya!

Az Egyház életére jellemző gondok között, amelyekre a Szentatya, II. János Pál teljes figyelmét irányította és az Egyház különféle szerzetesközösségei felelőseinek figyelmét felhívja, különös sürgetést észlelhetek az Egyház kulturális javaival kapcsolatban, amelyek irányában nagyobb elköteleződés és éberebb felelősség kívánatos.

Erre a hatalmas örökségre, amelyet az ábrázoló és építészeti művészet alkotásai adnak, és minden egyéb művészeti kifejezések, kicsinyek és nagyok – levéltári dokumentumok, kéziratos és nyomtatott dokumentumok, és közvetve a múzeumok, a levéltárak és a könyvtárak – a legnagyobb figyelmet kell fordítani, mert ezek kultúra és evangelizálás hordozói és az Egyház hitének beszédes tanúivá válnak.

1988 óta II. János Pál pápa azt akarta, hogy azon szervezetek között, amelyek segítik őt az egész Egyház szolgálatában, legyen egy – egyetemes és „kezdeményező” természetű –, amely kifejezetten a már említett kulturális javaknak szentelt: az Egyház Művészeti és Történelmi Örökségének Megőrzését Szolgáló Pápai Bizottság, amelyet a „Pastor Bonus” apostoli rendelkezés hozott létre (99–104. cikkelyek).

1993. március 25-én az „Inde a Pontificatus Nostri initio” kezdetű motu proprioval a Szentatya át akarta alakítani ezt az első bizottságot annak igazolására, hogy az Egyház kulturális javai nem annyira „megőrzendő” örökséget alkotnak, mint inkább olyan kincset, amelyet megismertetni és felhasználni kell az új evangelizálás számára. Ebben a műben „Isten egész népe”, és nem csupán a papság hivatott arra, hogy közreműködését adja. Ezért van az, hogy az új bizottság – amelynek neve most az Egyházi Kulturális Javak Pápai Bizottsága – annak a szélesebb tevékenységnek az összefüggésében foglal helyet, amelyet az Egyház a kultúra javára teljesít. Az új bizottság jogi és szervezeti önállósággal rendelkezik, és ismételten kifejeződik annak fontossága, hogy a művészeti és történelmi örökség területén egységes lelkesítő és összehangoló munka folyjék.

A megszentelt élet intézményei és az apostoli élet társaságai **Nagyon Tisztelendő Generális Anyáinak** **és Nagyon Tisztelendő Generális Atyáinak**

A bizottság első tevékenysége az volt, hogy szívélyes kapcsolatokat alakítson ki azokkal az egyházi intézményekkel, amelyeknek közvetlen megőrzési, értékbiztosítási és képzési felelősségük van ezen örökség irányában, mint az egyházmegyék, a kulturális javakkal foglalkozó püspöki bizottságok, az ezen szakterületnek szentelt különféle nemzetközi szervezetek.

A KULTURÁLIS JAVAK ÉS A SZERZETESI CSALÁDOK

Az ismeretnek és együttműködésnek ebben a szellemében helyesnek és időszerűnek látom, hogy „az Egyház valamennyi szerzetesi családjához” forduljak, mivel nagy előmozdítói a hit szolgálatában álló művészetnek és művelődésnek, és mivel őrzői azon örökség rendkívül fontos részének, amelyet az Egyház levéltárai, könyvei, művészeti és liturgikus művei alkotnak.

Teszem ezt e levél közvetítésével, amelyre elsősorban azt a szerepet bízom, hogy az Ön egész közösségének továbbítsa tiszteletem és megbecsülésem érzéseit mindazért, amit már megtettek és most is tesznek e javak megőrzése és értékesítése érdekében. A kezdeményezés és e körlevél szövege elnyerte a Megszentelt Élet Intézményeinek és az Apostoli Élet Társulatainak kongregációja részéről a legszívélyesebb támogatást és jóváhagyást.

Elengedhetetlennek tűnik számomra minden szerzetesi családhoz fordulni azzal a céllal, hogy mindegyiküket közvetlenül felszólítsam: válaszoljon, amint illik, a Szentatya hívására, hogy „ébredjünk »magis magisque« [egyre inkább] tudatára az Egyház művészeti és történelmi öröksége fontosságának és szükségességének”, hogy azt megőrizzük, értékesítsük vagy gyarapítsuk a mi korunk és a jövő számára.

Éppen ezért kívánok kifejezett módon emlékeztetni a szerzetesi családok felelőségeire az Egyház kulturális javait illetően. A megszentelt élet közösségi szerkezetének köszönhetően a szerzetesek jelentékeny és mindig megújult tanúságot tesznek alapítóik sajátos karizmái mellett. A közösségek élete, az eredeti tervhez való lényegi hűségben, alkalmazkodni tud a különféle korok jeleihez és annak a népnek a természetéhez, amelybe beleygökezik, akár származása földjén, akár távoli országokban. Ebből az következik, hogy számos szerzetesi család olyan szellemi örökséget élvez, amely fokozatosan gazdagodott és szerveződött a „nova et vetera” [újak és régiek] közötti harmonikus egységesülésben.

Csakugyan megfigyelhetjük a közösségeken belül, hogy a jelen pillanatnak sikerül a legkülönbözőbb sürgetéseket elegyíteni: a múlttét és a jelenlegi életét, a helyi életét és egyéb kultúrák és érzékenységek modelljeit, amelyeket befogadnak olyan kölcsönös ajándékozásban, mely szorosán kötődik az evangelizáló küldetéshez; amely a szerzeteseket régóta és mindig dinamikus és erős módon elkötelezetteknek látja. Igaz, hogy bizonyos valóságokat felületes módon észleltünk; de az is bizonyos, hogy a szerzetesi környezetekben elterjedt érzékenység lehetővé teszi, hogy alkalmazkodjunk a többiekhez, és megfelelő alkalmazással elfogadjuk mások értékeit.

A kultúra javai kiváltságos tanúi ennek a katolikus és lelki tevékenységnek. Így ezért nemcsak mint antropológiai és társadalmi érdeklődés elemeit tekintjük őket, hanem főleg mint a hit olyan jelentékeny elemeit, amely növekszik az Egyházban, és egyre inkább odaillő megnyilvánulásokat talál belső életrealitásának kifejezésére.

Ebben a távlatban ajánlatos „újraolvasni” az Egyház kulturális javait: a fenséges székesegyházaktól a szerény tárgyakig, a nagy mesterek tüneményes műalkotásaitól a szegény művészet szerény kifejezéséig, a leginkább magukkal ragadó nagy irodalmi művektől a számvitel látszólag sivár lajstromaiig, amelyek lépésről lépésre követik Isten népének életét.

A keresztény közösség tudja, hogy új szerzetesi családok alapításának köszönhetően nem csupán a lelkiség vagy az evangelizálás új tapasztalatai gazdagították az Egyházat, hanem a humanizmus új hozadékai is tüneményes visszahatásokat szültek a kulturális, művészeti, építészeti és pedagógiai területen. Elég azokra a lelkiségi, kulturális és művészeti központokra gondolni, amelyek voltak, és most is azok, az apátságok és monostorok.

A rendházak szintén bizonyítékul szolgálnak, bár arányaik szerényebbek; jelen vannak bizonyos városnegyedekben vagy külvárosokban, és a lelki élet iskolái mellett gyakran

vonatkozási pontok lettek a kultúra, a művészet, a várostervezés, a társadalmi élet és a művelődés számára.

Az Egyház még ma is megszólítja a szerzetesi családokat, és arra hívja, hogy ne hanyagolják el elkötelezettségüknek és tanúságtételüknek ezt a szempontját. Ez talán másodrendűnek tűnhet az evangéliumi élet és az evangelizáló tevékenység abszolút kötelezettségéhez képest. De azt hisszük, hogy ennek a kötelezettségnek benső velejárója: amikor egy szerzetesi közösség intenzíven éli a karizmáját, ez egyben a kultúra és a művészet látható formáiban is sugárzik, és ez utóbbiak kissé „megfertőzöttek” látszanak a tanúk mélyreható lelki erejétől.

A szerzetesi családok hajszáleres elterjedtsége a világban és az életben, amely egyben az evangéliumi élet hívő tanúinak számos nemzedékét átöleli, kérdéseket tesz fel a szerzeteseknek, és bizonyos felelőségek gyökeres vállalását is megköveteli.

AZ EGYHÁZ ÉS AZ ÉPÜLETEK

Ma az istentisztelet és a közösségi élet épületeinek bonyolult kérdéskörében józanul ítélő beavatkozás kívánatos. Sok olyan ország van, amelyekben a hivatások csökkenése szükségessé teszi a szerzetesek átcsoportosítását, és olyan újbóli elosztásokat, amely központok bezárásához és elhagyásához vezet – ezek a központok valamikor szerfölött fontosak voltak a szerzetesi családok és az egyházi élet számára. Ezzel szemben más országokban az előre nem látható hirtelen fejlődés arra kötelezi a szerzeteseket, hogy az eddigitől eltérő helyzetekkel nézzenek szembe. Gondolhatunk pl. arra, hogy a közösségi élet számára a semmiből kiindulva új épületeket és templomokat kell építeni olyan vidékeken, ahol az Egyház újabban alakult meg, vagy sürgősen kell helyreállítani a kultuszhelyeket, vagy kijavítani a szerzetesi házakat olyan országokban, ahol hosszú évtizedeken át ezeket a helyeket elvették jogos tulajdonosaiktól, ahogy ezt láttuk Kelet-Európa országaiban.

Az egymástól nagyon különböző helyzetek megfelelő beavatkozásokat igényelnek.

Ami azokat a helyeket illeti, amelyeket a hivatásválság miatt egyre inkább elhagynak, jó lenne olyan felhasználási programot tervbe venni, amely nemcsak a gazdasági tényezővel (a legjobb áron történő eladással) számol, hanem főleg az épületek történelmi és lelki jelentőségével. Fontos azért, hogy ne hamarkodjunk el bizonyos döntéseket az ingatlan örökség elidegenítésével kapcsolatban, hanem vegyük figyelembe minden egyes épület sajátos célját, megkísérelve, hogy megtartsuk az eredeti cél megőrzését, főleg ami a liturgikus központokat illeti. Az impozáns építményeket, amelyek főleg az ősi keresztény hagyományú országokban találhatók, rendelkezésre kell bocsátani társadalmi és kulturális tevékenységek céljára annak a népességnek a számára, amely valamikor hozzájárult e művek megalkotásához.

Ha arról van szó, hogy visszazerezzünk olyan épületeket amelyek régóta elavultak, ajánlatos felbecsülni a valós értelmét ennek a műveletnek, amelyet igen nagy odafigyeléssel kell végezni az értékek világos hierarchiája szerint, amely segít felállítani a beavatkozások elsőbbségeit [prioritásait] és a szükséges erőfeszítés egészét. Igazán nem kívánatos, hogy minden áron helyreállítsunk, amikor az épület nagyon megrongálódott, csupán azért, hogy bizonyos elsőbbséget újra hangsúlyozzunk az Egyháztól idegen hatalmak körében; ellenkezőleg az kell, hogy újra hangsúlyozzuk Isten dicséretének elsőbbségét, nem feledve népének szenvedéseit, amely még mindig elszenvedett erőszakok látható sebhelyeit hordozza a templomokban éppen úgy, mint a megrongálódott házakban. A Lélek javainak bölcs kezelőiként a szerzetesek számos beavatkozási eszközt találnak a helyreállításra és az építkezésre, nem idézve elő további szenvedéseket a keresztény népnek. Minél megfelelőbb

lesz egy kultuszépület helyreállítása, annál nehezebbnek bizonyul a lakóterületek visszaszerzése.

Új épületek megépítésében kívánatos, hogy a szerzetesek be tudják fektetni azt a teljes lelki tapasztalatot, a társadalmi érzékenységet és az esztétikus ízlést, amelyek kifejlődtek közösségük történelme folyamán. Az építményeket jellemzi az a lényeges jellegzetesség, amely összehangolja az egyszerűséget és a „decorum”-ot [kellő méltóságot], a funkcionalitást [a rendeltetésnek való megfelelést] és a szépséget. A szerkezeteknek nem szabad elfojtaniuk az evangéliumi üzenetet, mivel ezek az építmények továbbíthatják a boldogságok szelleméről szóló tanúságtételeket.

A nehéz gazdasági körülmények olykor arra kényszeríthetnek, hogy lemondjunk mindenféle olyan ingatlanokon végzett beavatkozásról, amelyekre szerzetesek felügyelnek. E szegénységi állapotnak a szerzetesekben korlátlan bizalmat kell ébresztenie a Gondviselés iránt, amely senkit sem foszt meg attól, ami szükséges a mindennapi élethez. Ha szegények, segíthetik azokat, akik még náluk is szegényebbek; így hihető tanúbizonyságot adnak Isten és a lelki értékek elsőbbségéről a világban, amely könnyen hagyja magát megfertőzni sok más elvtől.

MÚZEUMI ANYAG: KIHÍVÁS, HOGY ÚJRA MEGTALÁLJUK SAJÁT GYÖKEREINKET

A történelem folyamán az istentiszteleti épületek és a szerzetesi házak olyan helyekké váltak, ahova számos tanúbizonyságát gyűjtötték össze a különféle közösségek által megélt hitnek: az istentiszteletet szolgáló díszítés és zeneeszközök, festmények és szobrok, a mindennapi élet nagy és apró tárgyai, amelyek változatos viszontagságokon mentek keresztül. Több közösségben már egy bizonyos ideje hozzáfogtak, hogy az anyagot megfelelő helyeken szisztematikusan elrendezzék. Rendkívül pozitívnak bizonyult az a törekvés, hogy ezeket a dolgokat didaktikus összefüggésbe rendezzék, amely segíti a szerzeteseket és e kiállítások látogatóit, hogy áttekintsék egy szerzetes család történelmét a mindennapi élet eseményeiben és az apostoli kötelességvállalásban. Különös figyelmet szenteljünk a liturgikus tárgyaknak; a lehetőség határán belül és az alkalmosság szerint rendszeresen kellene használni őket bizonyos ünnepeken és biztosítani kellene nekik a megőrzés legjobb feltételeit, amint előállításukat is gondosan végezték.

Minden olyan anyagot, amely beletartozik a „múzeumi” kategóriába, gondosan össze kell gyűjteni és megőrizni. Egy első jegyzékbe vétel után jó lesz hozzáfogni egy általános és aprólékos leltározáshoz, a mai tudománysszakok módszerkritériumai szerint, nem elhanyagolva semmi jelentős részlet-jegyzéket, mint például a kimerítő fényképes dokumentációt.

A konkrét helyzeteknek megfelelően, különösen arra való tekintettel, hogy megelőzzünk visszafordíthatatlan rongálódásokat, sérülések és/vagy lopások veszélyét, nemegyszer okos dolog összegyűjteni az egész anyagot, amely különféle szétszórt periférikus házakban található, egy vagy néhány tartományi vagy országos központba. Ebben a kényes tevékenységben illik elkerülni, hogy hátrányt okozzunk periférikus házaknak, elvéve tőlük a helyi templom számára különösen fontos ereklyéket.

Az anyag megőrzése nem egyedül, nem is döntő módon archeológiai érdeket sürget, hanem inkább azt a vágyat fejezi ki, hogy jobban megismerjük az emberi és vallási történet eredeteit. Ilyen távlatban a kézművesi művészet és a kifinomultabb művészet tárgyaira irányuló gondosság érzékennyé teszi a lelkiismereteket arra, hogy ma szembe nézzenek egyfelől a bonyolult társadalmi viszonyokkal, másfelől a kihívó evangéliumi

követelményekkel: csakis a kulturális és lelki alapmintához [matricához] való hűségben tudunk megnyílni az emberség és a hit új megtapasztalásaira, amelyek mindig megkövetelik a szív és a szellem teremtő hozzájárulását.

LEVÉLTÁRI ANYAG: A TÖRTÉNELEM ISKOLÁJÁBAN

Fontos anyag, mely az egész világ anyai szerzetesi házában szétszórtan helyezkedik el, a levéltárak örökségének kategóriájába illeszkedik bele. Ezeknek az – általában papírból álló – tárgyaknak hordozója különösen sebezhetővé és romlandóvá teszi őket. Éppen ezért az a figyelem, amelyet ennek a területnek szentelünk, annál nagyobb lesz, mivel ez dokumentálja eleven történetét és terjedését az Egyháznak, számtalan gyermek anyjának, akiket összegyűjt a hit egységében.

Minden közösség sajátos arculata szerint – ahogy beilleszkedik szociális központokba és sajátos lelkipásztori ténykedésekkel, vagy pedig zárt kolostori környezetben a magány szívébe – az anyag természete különbözik egyik helytől a másikig. Ezt az anyagot mindenképpen leltározni, összegyűjteni, osztályozni kell, és hozzáférhetővé tenni mindazok számára, aki elmélyülnek a levéltári kutatásokban. A szakszerű kartotékoktól a törzskönyvezésig, a káptalani aktáktól az örökségi leltárakig, az anyakönyvi regiszterektől a szentségi gyakorlat aprólékos jelzéséig: a levéltári anyag nyújtja a vezérfonalat, mely lehetővé teszi, hogy konkrétan kövessük egy ház vagy egy egész szerzetesi család életét, különféle tényezőknek köszönhető fejlődése és válságai, terjeszkedése és hanyatlása nyomán.

A levéltári anyag tehát alkalmas egész sorozat szaktudomány-közi elemzésre (a paleográfiától a statisztikáig, a szociológiától a kommunikációs tudományokig, a demográfiától a gazdaságtudományig); ezek alkotják azt a történelmi látókört, amelyen a mai szerzetesi élet nyugszik. És a szerzetes a történelem iskolájában fedezi fel újra a Lélek ösztönzéseit, aki az evangelizálás és a csendes imádás apostolkodására hív. Túl egyfajta elterjedt benyomáson, a vallási közösségek levéltárai nem olyan helyet alkotnak, ahol a múltba menekülünk, hanem azt a helyet képviselik, ahol megnyílunk a jövőre.

Hogy ez a program megvalósulhasson, gondosan meg kell vizsgálni annak célszerűségét, hogy néhány megfelelő helyen összegyűjtsük az anyagot, és azt hozzáférhetővé tegyük, akár távolból is, fénymásolós módszerekkel vagy számítógéppel. A különféle érdekelt intézmények közötti együttműködés módfelett pozitív, és széles skáláját fogja át olyan lehetőségeknek, amelyek információcserétől közös adatbank szerkesztéséig terjednek.

KÖNYVTÁRI ANYAG: ÚJ ÉLET NEDVKERINGÉSE

Egy másik, nagyon érdekes területet alkot a szerzetesi családok könyveinek gyűjteménye. Ez az anyag újabb tükör, amely mélységében jeleníti meg az Egyház vallási és kulturális elköteleződéseit. Ez a terület széles skáláját fogja át a „tanúknak”: pergamenre írt középkori kéziratoktól újabb nyomtatott kiadványokig, régi iskolai jegyzetektől levélgyűjteményekig, a teológiai és tudományos kutatás különféle területeinek szentelt, elmélyült reflexiók kézirataitól tudós gyűjtemények sorozatáig, építészeti rajzoktól és tervektől olyan zenei partitúrákig, amelyeket nagy kápolnák vagy egyszerűbb és inkább népi jellegű helyek számára komponáltak.

A könyvek, még annyira változatos tagoltságaikban is, arra törekszenek, hogy kamatoztassák azokat a talentumokat, amelyeket Isten a gyermekeinek juttatott az ő arca keresésének útján. Lankadatlan és évszázados munkáról van szó, amely az emberi tudást lepárolja egészen addig, hogy Isten dolgainak bölcs ismeretévé alakítja, olyan hitvallásban, amelyet értelmi elmélkedések díszítenek, és a szent zene énekel meg. A könyvtárak nem csupán a feledésre ítélt poros anyagot gyűjtik; kincseket tartalmaznak, a megélt és írott szóval továbbadott keresztény tapasztalat kincseit. Nem annyira arról van szó, hogy állványokat rakjunk tele, hanem inkább hogy csordultig töltsük a szívet, új életnedvet merítve a hitben atyáink és anyáink bölcsességéből, egy kulturális elmélyülés útinaplójából; mindez szerves része az egyéni és közösségi korszerűsítésnek, az egyéni növekedésnek és az egész család növekedésének érdekében.

Így tehát a könyvekből álló anyagot is megfelelően kell rendezni, leltározni, esetleg restaurálni és hozzáférhetővé tenni. A legrégebb szerzetesrendek könyvészeti gyűjteményeit vegyék jegyzékbe, és csatolják hasonló újabb művekhez [gyűjteményekhez], lehetővé téve így a kívánatos megújítást. Jó dolog előmozdítani a központi gyűjteményeket, mint a levéltárak, úgy a könyvészeti anyag esetében is. Ami ez utóbbiakat illeti, minden fajta együttműködést fontos támogatni az azonos család házai és a különféle egyházi intézmények között.

IRÁNYVONALAK A MUNKÁHOZ

A munka terén különféle távlatok rajzolódnak ki, amelyeket konkretizálni kellene egyfelől minden szerzetesi családnak, másfelől szerzetesközi szervezetekben.

1. Fontosnak és szükségesnek tűnik, hogy a „mutuae relationes” [kölcsönös kapcsolatok] püspökök és szerzetesek között és következésképpen az egyházmegyék és a szerzetesi családok között hatékonyan megvalósuljanak a kulturális javak területén. Ez megtörténhet:

– ha keressük a maximum [lehető legnagyobb] harmóniát és konvergenciát az országos és regionális püspökkari konferenciák, valamint az egyházmegyék között;

– ha készséggel felajánljuk azokat a művészeti, történelmi és kulturális örökségeket, amelyeket a szerzetesek által irányított intézmények birtokolnak, a keresztény közösség egészének, hogy ezek a javak továbbra is tudják átítani Isten népének hitét és művelődését, feltöltve egy bizonyos elszakadást, amely a mai ember és a nagy gondolati és művészeti hagyomány közé kerülni látszik; ez a hagyomány az elmúlt századokban egyesítette a keresztény hitet és a népek kultúráját;

– ha beékeljük a gondolat és a művészetek szerelmeseinek eleven áramkörébe azokat a szerzeteseket, akik e tekintetben talán különös képességekkel rendelkeznek; ilyen módon újra

felépíthetjük ezeket az eszmei hidakat azok között, akik egyfelől hitükből merítik tudásukat, mint a szerzetesek, másfelől az igazságot tanulmányaikban és művészi élményeikben keresik; csakugyan egyikünknek sincs megengedve, hogy visszahúzódjék önmagába, és ne nyíljék meg az Egyház és az emberiség teljes életére.

2. Ezért fontosnak tűnik számunkra, hogy megoldjuk a kulturális javakban közvetlenül érdekelt személyek problémáját. Ilyen értelemben kiváltságban kell részesíteni azokat a művészi és kulturális hivatásokat, amelyeket Isten az intézmények és az egész Egyház javára ébreszt. A múlt kulturális javai iránti igazi érdeklődés tanúsítja azt a gondot, amellyel a mai Egyházban bátorítunk egy megújult kulturális hagyományt, amely a történeti kulturális javak valamennyi területét átöleli. Minden tőlünk telhetőt meg kell tennünk, hogy a mai keresztények és szerzetesek hite és kultúrája megfogalmazódjék a keresztény művészet időszerű kifejezéseiben és alkalmas történeti tanúságtételekben.

3. Ezenfelül a kellő szakmai komolysággal kell végezni a múlt kulturális javainak megőrzésével megbízott személyek felkészítését, nem csupán tunya megóvásra, hanem az örökség tudatos és kellő hasznosítására. Ezek, a kulturális javak különféle szakterületeihez tartozó szakemberek aztán pozitív módon tudnak fellépni a fiatal szerzetesek képzésében és oktatásában, hogy nagyon eleven felelősségtudat alakuljon ki bennük a keresztény hit valamennyi kulturális kifejeződése iránt.

4. Ahogy már írtuk két évvel ezelőtt azoknak a női és férfi elöljáróknak, akiknek központi házuk van Rómában, felsőfokú iskola létesült a Gergely Egyetemen, Rómában a kulturális javak felelősei számára, azzal a szándékkal, hogy az érdekelt papok, szerzetesek és világiak rendelkezésére bocsássunk olyan szervezetet, amely képes felkészíteni őket a kulturális javak megőrzésének és fejlesztésének kényes és sajátos szerepére. Ez az iskola már elérkezett a harmadik évfolyamához, és úgy tűnik, hamarosan tervbe lehet venni a kulturális javakat szolgáló igazi fakultássá vagy intézetté való átalakítását. Arra is gondolhatunk, hogy ezen első iskola tapasztalata nyomán más ehhez hasonló iskolák vagy intézetek nyílhatnak az Egyház egyéb részeiben. De arra szeretnénk kérni a szerzeteseket, hogy ne hanyagoljanak el egy olyan alkalmat, mely lehetővé teszi számukra, hogy Rómába küldjék rendtagjaikat, akikre szeretnénk rábízni e sokoldalú felelősséget: a szent művészet területét, vagy a levéltárakat és könyvtárakat, vagy az ezen szaktudományokkal kapcsolatos tanítást, vagy rendjük kulturális örökségének megbecsülését.

5. A szerzetesi intézmények gazdasági programjaiban nem szabad figyelmen kívül helyezni a kulturális javak problémáját: azok értékelése ugyanis, a megőrzés és az műélvezet szintjén egyaránt, biztosan befektetést jelent. De az örökség gondozása túlemelkedik a gazdaság keretein, és a művek és szerzőik eseményeiben való részvétellel válik, egy közös és megújított hit élményében.

6. Ezen a szinten helyezkednek el az összes szükséges beavatkozások, amelyek szükségesek olyan tekintetben, hogy több teret biztosítsunk a kulturális javaknak: az összehangolás és a megegyezések az Egyházon belül a többi egyházmegyei vagy körzeti intézménnyel, illetve az illetékes civil adminisztrációkkal való esetleges megegyezések; közös tervezések a szerzetesek és a helyi egyházak között a kutatás, védelem, megőrzés, a múltból eredő örökség birtoklása és a jelenlegi művek védelme szintjén. Minden esetben az együttműködés úgy értendő, mint aktív elköteleződés, nem pedig mint egyszerű szabályozása az illetékességi határoknak, amely illetékesség féltékeny az „érdekelt felekre”.

7. Különösen is:

- emlékeztetünk annak sürgető voltára, hogy készüljön leltár, fényképes is, mindarról, amit a szerzetesi házak birtokolnak;
- kívánatos megszerkeszteni az anyag megértéséhez szükséges dokumentációt (eredet, használat, társadalmi-egyházi összefüggés);

– minden szerzetesi intézménynek el kellene mélyítene és igazolnia (alkalmas kutatási eszközökkel) a saját történelmi útját az Egyház és a társadalom szélesebb összefüggésében, különösen kiemelve az evangelizáló művet és az imádkozó jelenlétet, amely kiemeli Isten fontosságát az Egyház életében;

– minden szerzetesi családnak rendelkeznie kellene egy vagy több központtal, amely művészi és történelmi örökségét dokumentálja, oly módon, hogy jobban használhassa azt, és tudatosítsa állandó fejlődését.

BEFEJEZÉS

E baráti levél befejezésekként bátorodunk arra kérni Önöket, Tisztelendő Generális Anyák és Tisztelendő Generális Atyák – amint egyébként ezt kértük (és sikerrel) a püspökkari konferenciák elnökeitől –: legyenek szívesek válaszolni nekünk, és segíteni ezt a pápai bizottságot, amelytől a Szentatya olyan sokat vár, hogy megismerje ami történik, a nehézségeket, amelyekkel találkoznak és azt, amit óhajtának saját szerzetesi családjukban az imént kifejtett témákkal kapcsolatban; főleg pedig ne habozzanak indítványozni nekünk tanácsaikat, kívánságaikat, észrevételeiket, hogy egyre jobban és egyre inkább hatékonyak és konkrétak lehessünk kötelezettségvállalásunkban.

Amint már megtettük a püspökkari konferenciák elnökeinek válaszaival kapcsolatban, meg tudjuk azután szerkeszteni – egy egységes formában – mindazokat a válaszokat, amelyek eljutnak hozzánk, hogy viszonzásul megosszuk egymással a legfontosabb sürgető pontokat.

Szeretnénk hinni, hogy ez a kölcsönös eszmecsere a pápai bizottság és a szerzetesi családok között alkalmat nyújt arra, hogy elmélyítsünk vagy visszaállítsunk egy gyümölcsöző és maradandó párbeszédet, amely feltétlenül ösztönözní fog a keresztény ihletésű kultúrához és művészethez való visszatérésre, amelyhez szemlátomást mindenki új elköteleződést óhajt.

Abban a reményben, hogy eszmélődéseink és ez a „felhívás” megfontolás tárgyát alkotják minden közösségben, hasznosnak véljük újból megszólaltatni a Szentatya szavait, amelyeket pontosan az a „*motu proprio*” tartalmaz, amellyel felállította ezt a kulturális javakat szolgáló pápai bizottságot: „Természeténél fogva a hit arra törekszik, hogy kifejezze magát művészi formákban és történelmi tanúságtételekben, amelyek benső evangelizáló erővel és kulturális értékkel vannak megáldva, amelyek az Egyházat arra hívják, hogy a legnagyobb figyelmet szentelje nekik.”

Köszönetet mondva önöknek azt kérem, fogadják szívélyes és odaadó köszöntésemet Jézus Krisztusban.

+ Francesco Marchisano
elnök

Mons. Paolo Rabitti
titkár